

-ОДБРАНА СИРОМАШНОГ ОКРИВЉЕНОГ-

Основно право окривљеног у кривичном поступку је његово право на одбрану!

Одбрана је оправдана и нужна увек, како у случају када није, тако и у случају када окривљени јесте несумњиво крив. То спречава неповољно поступање државних органа према окривљеном, као и доношење теже одлуке, од оне која је предвиђена законом.

Сваки сиромашни окривљени има право на правичан кривични поступак и на пун приступ правди, а његове имовинске прилике не треба да буду препрека или фактор ограничења, у остваривању одбране. Принцип праведности налаже да се обезбеди бесплатан бранилац, како би се спречило да окривљени лошег имовног стања трпе последице одсуства стручне одбране, само зато што не могу да је плате.

Институт одбране сиромашних од великог је значаја за права окривљеног. Држава ће му обезбедити стручну одбрану и учинити га равноправним са јавним тужиоцем.

Право на стручну одбрану сиромашног значи, да сваки окривљени има право да добије браниоца, под условом да суд оцени да је неспособан да се сам брани или да себи плати адвоката.

Потребно је посебно напоменути да не постоји обавеза органа поступка да окривљеног упозна са правом на ову врсту одбране, па се у **пракси право на одбрану сиромашних скоро уопште не употребљава, што је последица тога што већина окривљених не познаје закон.**

Дакле, одбрана сиромашних никада не наступа на иницијативу државних правосудних органа, већ искључиво зависи од ЗАХТЕВА ОКРИВЉЕНОГ.

Законик о кривичном поступку у члану 77. прописује “Одбрану сиромашног окривљеног”:

Услови да бисте као окривљени имали право на бесплатног браниоца у кривичном поступку су:

1. да не постоје услови за обавезну одбрану
2. да се поступак води за кривично дело за које је прописана казна затвора преко три године или
3. уколико се поступак води за лакша кривична дела, где је прописана казна испод три године, да постављање захтева интерес правичности,
4. да према свом имовинском стању нисте у могућности да сносити награду и трошкове браниоца и
5. да обавезно поднесете захтев суду да се постави бранилац-писмено!

У том случају, трошкови одбране падају на терет суда.

Да не бисте дошли у забуну, појаснићу прво појам “Обавезне одбране” и њену разлику од “Одбране сиромашних”.

Обавезна одбрана прописана је у Члану 74 Законика о кривичном поступку, пре одбране сиромашних, и она значи да окривљени мора имати браниоца, односно бранилац му мора бити постављен увек, чак и када он то не жели:

- ако је нем, глув, слеп или неспособан
- ако се поступак води због кривичног дела за које је прописана казна затвора од осам година или тежа казна
- ако је задржан или му је забрањено да напушта стан или је притворен
- ако му се суди у одсуству
- ако се главни претрес одржава у његовој одсутности због неспособности коју је сам проузроковао
- ако је због нарушавања реда удаљен из суднице
- ако се против њега води поступак за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења
- ако преговора са јавним тужиоцем о закључењу споразума

Уколико не постоји ниједан од наведених разлога за обавезну одбрану, а према свом имовинском стању нисте у могућности да сноситете трошкове браниоца, имате право да захтевате одбрану сиромашних!

Када је у питању обавезна одбрана, чак и уколико окривљени не жели, бранилац му мора бити постављен.

Одбрана сиромашних никада не наступа по службеној дужности и на иницијативу државних органа, већ зависи од тога да ли ће њено наступање захтевати окривљени или не, тј. без захтева окривљеног не може доћи до постављања браниоца.

Уколико се ради о лакшем кривичном делу (казна до 3 године затвора), код одлучивања органа поступка о браниоцу сиромашних, поред лошег имовног стања, о чему треба да уколико је могуће приложите неки писани доказ, одлучиваће „Интерес правичности“. Питање интереса правичности, препуштено је слободној оцени суда, али начелно постоји када суд процени да окривљени због свог интелектуалног нивоа, специфичности поступка, сложене доказне ситуације и сл., не би ефикасно могао да се брани без адекватне стручне помоћи. Разлози правичности могу постојати у посебним специфичностима кривичног дела, средине у којој је кривично дело извршено, броју осумњичених, односно оптужених и сл.

Када поднесете писани захтев за постављање браниоца сиромашних, следећи корак је да орган поступка процењује вашу способност да се самостално браните, тежину кривичног дела и ваше имовинске прилике, о чему ћете уколико је могуће доставити доказ (нпр документ да се налазите на бироу рада тј. да сте незапослени, да сте прималац неке врсте социјалне помоћи итд.).

Бранилац сиромашних може вам бити постављен од самог почетка кривичног поступка, током целог кривичног поступка, као и у поступку по редовним правним лековима (поступак по жалби).

Ако орган поступка нађе да је захтев окривљеног оправдан, односно да су испуњени услови за настанак одбране сиромашног, исти МОРА бити усвојен.

Браниоца сиромашних решењем поставља председник суда, по редоследу, са списка адвоката који достави надлежна адвокатска комора.

Овако постављеног браниоца сиромашних, у сваком моменту можете заменити својим изабраним браниоцем, уколико се за то стекну услови.

Такође **МОРАТЕ ЗНАТИ** да уколико се у току поступка, ваше имовинско стање поправи, или ако се утврди да дати подаци о имовинском стању нису били тачни, орган поступка разрешиће постављеног браниоца сиромашних и одлучити о дужности сношења свих дотадашњих трошкова.

Дакле, ни у ком случају не смеју се достављати нетачни подаци, јер можете себе довести у ситуацију да сносите трошкове поступка који су услед тога проузроковани.

У случају да су трошкови браниоца сиромашних већ исплаћени из буџетских средстава, а вама се имовинско стање накнадно побољша, то неће имати утицај на одлуку о већ извршеној исплати, односно тада не можете сносити трошкове за браниоца сиромашних, већ исплаћене из буџета.

У пракси је приметно да се право на одбрану сиромашних скоро уопште не употребљава, што је последица тога што већина окривљених не познаје закон, а ПОСЕБНО јер не постоји обавеза органа поступка да окривљеног упозна са правом на ову врсту одбране.

Свакако да постоји реална опасност да се овако ангажован бранилац неће довољно трудити при припреми и реализацији одбране, а такође може имати и недовољно искуства и знања у кривичноправној области, али у сваком случају боље је да у припреми ваше одбране учествује и адвокат, него да ово радите сами!

Зато искористите своје право на бесплатног браниоца!